

Wyniki monitoringu żaby śmieszki *Pelophylax ridibundus*

żaba śmieszka *Pelophylax ridibundus* (fot. Maciej Bonk)

1. Sprawozdanie z monitoringu żaby śmieszki *Pelophylax ridibundus* w Polsce

I. INFORMACJE OGÓLNE

1. Kod, nazwa polska i nazwa łacińska

6938 żaba śmieszka *Pelophylax ridibundus*

2. Informacja w jakich regionach biogeograficznych występuje dany gatunek

Gatunek występuje w regionie biogeograficznym kontynentalnym.

Ewentualne stwierdzenia z regionu alpejskiego należy uznać za wątpliwe.

3. Koordynatorzy główni: obecni i w poprzednich badaniach

2010: Małgorzata Makomaska-Juchiewicz

2016-2017: Małgorzata Makomaska-Juchiewicz

4. Koordynatorzy krajowi: obecni i w poprzednich badaniach

2010: Mariusz Rybacki

2016-2017: Maciej Bonk

5. Ewentualni współpracownicy: obecni i w poprzednich badaniach

2010: Brak

2016-2017: Brak

6. Eksperti lokalni: obecni i w poprzednich badaniach

2010: Bartłomiej Najbar, Anna Najbar, Joanna Mazgajska, Justyna Niewolewska, Krzysztof Zajchowski, Katarzyna Miernik, Tomasz Hetmański, Tomasz Majtyka

2016-2017: Adam Hermaniuk, Radosław Kossakowski, Bartłomiej Najbar, Najbar Anna, Ewa Pełnia-Iwanicka, Paweł Koperski, Joanna Kajzer-Bonk, Justyna Niewolewska, Krzysztof Zajchowski, Katarzyna Miernik, Paweł Górski, Paweł Kisiel, Szymon Fritzkowski, Tomasz Hetmański, Tomasz Majtyka

7. Lata i miesiące obecnych i poprzednich badań z informacją, czy jeżeli były istotne różnice w porze badań oraz warunkach pogodowych pomiędzy kolejnymi powtórzeniami badań, to czy mogły one wpłynąć na różnice w wynikach badań:

2010: marzec-lipiec

2016-2017: marzec-lipiec

W latach 2016-2017 prowadzono badania w okresie wiosennym od początku marca do końca lipca, co jest zgodne z fenologią gatunku. Badania w 2010 roku były prowadzone w takim samym okresie jednak ze względu na powódź, która wystąpiła wiosną tamtego roku wyniki mogą być zaburzone, gdyż powódź utrudnia dostęp do zbiorników oraz wpływa na zachowania rozrodcze płazów.

8. Liczba stanowisk i obszarów Natura 2000 przypadająca na poszczególne etapy badań

Tab. 1.A. Liczba stanowisk* przypadająca na poszczególne etapy badań dla gatunku żaba śmieszka *Pelophylax ridibundus* w regionie biogeograficznym kontynentalnym, monitoring skończony

W latach (cykl)	Dokładnie w latach	Liczba stanowisk gatunku <u>żaba śmieszka <i>Pelophylax ridibundus</i></u> monitorowanych w latach	Liczba usuniętych	Liczba dodanych**	Liczba niemonitorowanych (i nieusuniętych)	Uwagi
2009-2012	2010	9	0	0	0	Brak
2015-2019	2016-2017	24	0	15	0	Brak

**W tabeli liczba stanowisk monitoringowych oznacza liczbę stanowisk gdzie gatunek był wykryty choć raz w ciągu monitoringu w latach 2010-2017. Na tych stanowiskach niezależnie od aktualnej obecności lub nie gatunku, (zgodnie z metodyką) zawsze były przeprowadzone wszystkie badania monitoringowe. Liczba dodanych stanowisk obejmuje wszystkie stanowiska, na których gatunek był stwierdzony po raz pierwszy w latach 2016-2017. Badania prowadzono na 358 stanowiskach pod kątem wszystkich płazów łącznie w roku 2010 oraz na 769 łącznie dla wszystkich płazów w latach 2016-2017.

Tab. 1.B. Liczba obszarów Natura 2000 przypadająca na poszczególne etapy badań dla gatunku żaba śmieszka *Pelophylax ridibundus* w regionie biogeograficznym kontynentalnym, monitoring skończony

Nie dotyczy. Żaba śmieszka nie jest gatunkiem Natura 2000.

9. Informacja czy była zmieniana metodyka, w tym waloryzacja oraz kiedy i na czym polegała

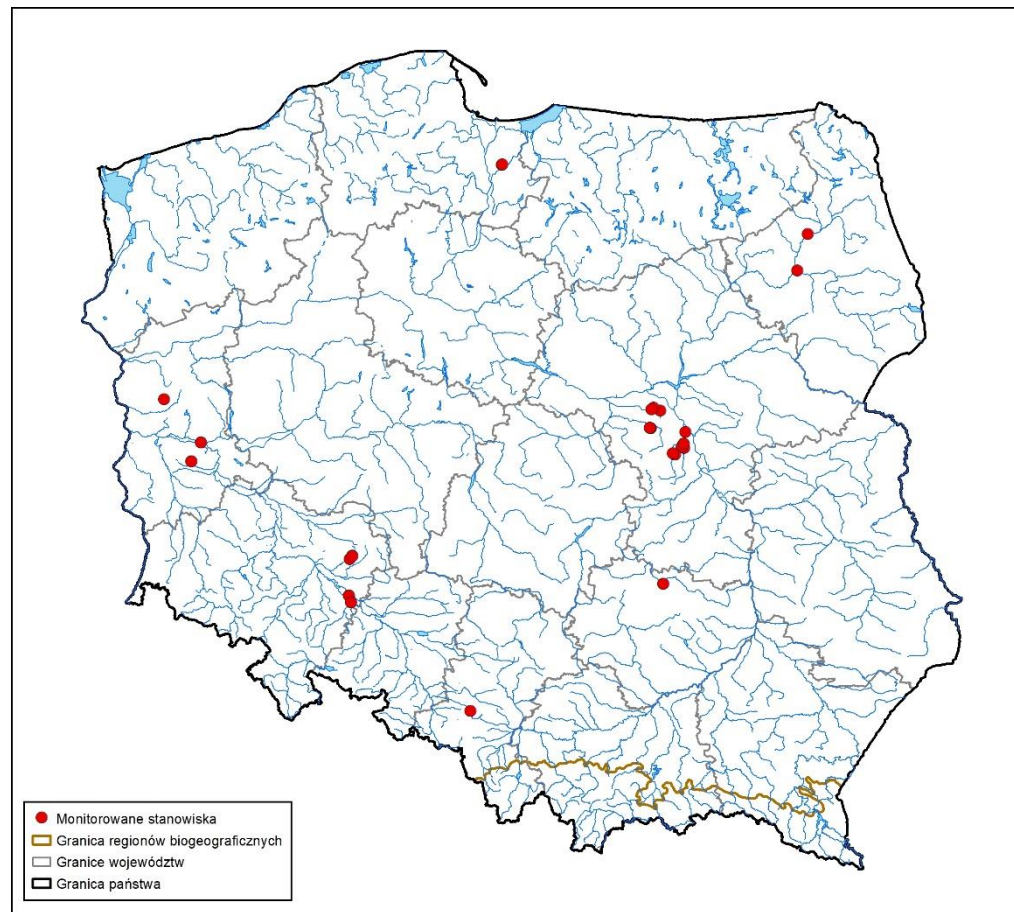
Metodyka monitoringu gatunku została w zasadzie po raz pierwszy zastosowana w roku 2016. Rok 2010 był rokiem testowym. W związku z tym zarówno wskaźniki odnotowywane w pierwszym etapie uległy zmianie, jak również sposób waloryzacji – na etapie badań w 2010 r nie było jeszcze doprecyzowanej waloryzacji. Na podstawie opublikowanej w roku 2012 metodyki ustalono ostateczną liczbę wskaźników stanu siedliska i populacji. Następnie do zebranych charakterystyk w roku 2010 starano się dopasować nową waloryzację. Warto jednak podkreślić, że ma ona znaczenie jedynie orientacyjne, gdyż sama metodyka oceny wartości wskaźników w terenie została doprecyzowana dopiero na etapie tworzenia przewodnika metodycznego w 2012 r. Stąd porównanie zmian we wskaźnikach na obecnym etapie badań może być obciążone dużym błędem, a odnotowane zmiany mogą być pozorne.

W trakcie prac nad metodyką zrezygnowano z następujących wskaźników: *liczba zbiorników w otoczeniu oraz umocnienia linii brzegowej*. Pojawił się natomiast nowy: *inne zbiorniki wodne w promieniu 500m*. Ponadto wskaźnik *środowisko w promieniu do 100 m* zmienił nazwę na *bezpośrednie otoczenie zbiornika*.

W przypadku oceny parametrów w skali regionu biogeograficznego należy stosować opracowany na prośbę GIOŚ algorytm ocen w skali regionu. Przy jego stosowaniu należy jednak zachować ostrożność i w razie potrzeby wynik procedury modyfikować o wiedzę ekspercką.

10. Reprezentatywność wyników pod względem lokalizacji, ocena właściwego rozmieszczenia

Gatunek jest monitorowany wraz z innymi gatunkami płazów. Potencjalnie monitorowanych jest 769 stanowisk, jednak żaba śmieszka występuje głównie w zbiornikach dużych (np. w dużych starorzeczach), dlatego jest wykazywana stosunkowo rzadko w monitoringu. Niemniej, gatunek ten jest uznawany za względnie rzadki, stąd należy uznać, że monitoring jest reprezentatywny. Aby osiągnąć reprezentatywność siedliskową, część stanowisk w latach 2016 i 2017 wybrano pod kątem większych zbiorników (np. w Dolinie Nidy).

Ryc. Mapa rozmieszczenia stanowisk monitoringowych

2. Sprawozdanie z monitoringu żaby śmieszki *Pelophylax ridibundus* w regionie biogeograficznym kontynentalnym

II.A. PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE STANOWISK

Tab. 2. Oceny: stanu ochrony, jego parametrów i wskaźników łącznie na stanowiskach w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla gatunku żaba śmieszka *Pelophylax ridibundus* – monitoring **skończony**

Nazwa parametru/ Stan ochrony	Nazwa wskaźnika/ Nazwa parametru	OCENA stanu gatunku <i>żaba śmieszka Pelophylax ridibundus</i> na stanowiskach								Suma monitorowanych stanowisk	
		Liczba stanowisk z daną oceną:									
		(FV)1*		(U1)0,5*		(U2)0*		XX		poprzednio	teraz
		poprzednio	teraz	poprzednio	teraz	poprzednio	teraz	poprzednio	teraz		
		w roku 2010	w roku 2016-2017	w roku 2010	w roku 2016-2017	w roku 2010	w roku 2016-2017	w roku 2010	w roku 2016-2017	w roku 2010	w roku 2016-2017
Populacja	Obecność gatunku**	9	19	x	x	0	5	-	-	9	24
	Parametr Populacja***	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Siedlisko gatunku	głębokość zbiornika	1	14	5	6	3	4		-	9	24
	inne zbiorniki wodne w promieniu 500 m****	-	13	-	8	-	3	-	-	9	24
	powierzchnia zbiornika (m2)	4	13	2	8	1	4	2	-	9	24
	region geograficzny	9	23	0	1	0	0	0	-	9	24
	środowisko w otoczeniu zbiornika	5	8	1	15	1	1	2	-	9	24
	udział szuwaru w linii brzegowej	1	10	7	10	0	4		-	9	24
	zacienienie	4	14	4	10	1	0		-	9	24
	Parametr Siedlisko gatunku	4	9	1	14	2	1	2	-	9	24
Perspektywy ochrony		4	12	4	12	1	-	-	-	9	24
STAN OCHRONY***** (Ocena ogólna)		3	5	2	18	3	1	1	-	9	24

*w przypadku większości gatunków płazów nie ocenia się wskaźników stanu siedliska przyznaje wartości punktowe, służące wyliczeniu wartości do oceny parametru. W tabeli podano liczbę stanowisk z daną oceną (liczbą punktów 1, 0 lub 0,5) wskaźnika.

**wskaźnik obecność gatunku przyjmuje jedynie wartości 0 i 1.

***w przypadku populacji ocena podejmowana jest dla regionu biogeograficznego.

***pogrubiono nazwy wskaźników, które zastosowano po raz pierwszy w obecnym etapie monitoringu.

****stan ochrony ocenia się na stanowisku jedynie w oparciu o stan siedliska i perspektywy.

Zgodnie z tym, co napisano w punkcie 9: Metodyka monitoringu gatunku została w zasadzie po raz pierwszy zastosowana w roku 2016. Rok 2010 był rokiem testowym. W związku z tym zarówno wskaźniki odnotowywane w pierwszym etapie uległy zmianie, jak również sposób waloryzacji – na etapie badań w 2010 r. nie było ustalonej jeszcze waloryzacji. Na podstawie opublikowanej w roku 2012 metodyki ustalono ostateczną liczbę wskaźników stanu siedliska i populacji. Następnie do zebranych charakterystyk w roku 2010 starano się dopasować nową waloryzację. Warto jednak podkreślić, że ma ona znaczenie jedynie orientacyjne, gdyż sama metodyka oceny wartości wskaźników w terenie została doprecyzowana dopiero na etapie tworzenia przewodnika metodycznego w 2012 r. Stąd porównanie zmian we wskaźnikach na obecnym etapie badań może być obciążone dużym błędem.

Tab. 2.A. Podsumowanie zmian ocen stanu ochrony, parametrów i wskaźników łącznie tylko na tych stanowiskach, na których powtarzano badania, w regionie biogeograficznym **kontynentalnym** w różnych okresach badawczych dla gatunku żaba śmieszka *Pelophylax ridibundus* – monitoring **skończony**

Nazwa wskaźnika/ parametru/ Stan ochrony	ZMIANY OCEN gatunku <i>żaba śmieszka Pelophylax ridibundus</i>									Suma stanowisk, na których powtarzano badania
	Liczba stanowisk z daną zmianą, w tym rzeczywistą									
	poprawa			pogorszenie			zmiana z oceny XX	zmiana na ocenę XX	brak zmian	
	o 1 stopień/jest nie ma**	o 2 stopnie (z U2 na FV)	Razem Poprawa/nie było jest	o 1 stopień	o 2 stopnie (z FV na U2)	Razem pogorszenie				
Obecność gatunku	13	X	13	5	X	5	-	-	-	9
Parametr: <i>Populacja</i>	-		-	-		-	-	-	-	9
głębokość zbiornika	2	1	3	1	0	1	0	0	5	9
inne zbiorniki wodne w promieniu 500 m	0	0	0	0	0	0	0	0	9	9
powierzchnia zbiornika (m2)	1	0	1	1	0	1	0	0	7	9
region geograficzny	0	0	0	0	0	0	0	0	9	9
środowisko w otoczeniu zbiornika	1	0	1	2	0	2	0	0	6	9
udział szuwaru w linii brzegowej	4	0	0	0	0	0	0	0	5	9
zacienienie	0	0	0	2	0	0	0	0	7	9
Parametr <i>Siedlisko gatunku</i>	1	0	1	0	0	0	2	0	5	8
Perspektywy ochrony	3	-	3	2	-	2	-	-	3	8
STAN OCHRONY (Ocena ogólna)	3	-	3	2	-	2	1	-	2	8
UWAGI: np. podanie informacji o zmianach pozornych	Zmiany w dużej mierze są zmianami pozornymi, ponieważ ostateczna lista wskaźników, sposób ich określania w terenie oraz waloryzacja zostały ustalone ostatecznie na etapie redakcji przewodnika metodycznego – dwa lata po zakończeniu badań w 2010 r. Mniejsza o jeden liczba stanowisk przy sumie stanowisk dla parametrów wynika z faktu wykrycia gatunku w roku 2016 na stanowisku gdzie gatunek nie był wykryty wcześniej i w związku z tym brak jest oceny parametrów dla tego stanowiska.									

** stopnie są stosowane dla wskaźnika obecności gatunku

PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE STANOWISK

II.A.1. Wskaźniki stanu ochrony, aktualne oddziaływania i przewidywane zagrożenia w regionie biogeograficznym kontynentalnym na stanowiskach

Podczas badań monitoringowych w roku 2010 nastąpiła powódź, która mogła mieć negatywny wpływ na jakość oceny wskaźników, parametrów i wykrywalność gatunku. Zatem jest to jeden z czynników powodujących, że część zmian jest pozorna.

1. Stan i zmiany w czasie poszczególnych wskaźników populacji na stanowiskach

Obecność gatunku: Gatunek stwierdzono na 9 stanowiskach w 2010 r. Obecnie (2016-2017) stwierdzono go na 19 stanowiskach. Większość nowych stanowisk to efekt zwiększenia liczby monitorowanych zbiorników w stosunku do poprzedniego etapu. Gatunku nie wykryto w latach 2016-2017 na pięciu stanowiskach gdzie był wykazywany w roku 2010, jednak jego obecność na etapie badań w latach 2016 i 2017 stwierdzono na 12 stanowiskach, gdzie nie wykryto go wcześniej mimo prowadzenia monitoringu (np. trzy stanowiska w Kampinoskim Parku Narodowym, trzy stanowiska w obszarze Natura 2000 Kumaki Dobrej). Ponadto, gatunek wykryto na dwóch stanowiskach monitorowanych po raz pierwszy pod kątem płazów (Osowiec, Giełczyn). Nie uwzględniając tych ostatnich, liczba stanowisk netto, (czyli ubytek stanowisk po dodaniu liczby kolonizacji) wzrosła w porównaniu z poprzednim etapem o 6, a więc o ok. 67%. Na wykrywanie obecności gatunku negatywny wpływ mogła mieć powódź w 2010 r.

2. Stan i zmiany w czasie poszczególnych wskaźników siedliska gatunku na stanowiskach

Głębokość zbiornika: Obecnie na większości stanowisk (14) stwierdzono najlepszą ocenę – 1 punkt. Wskaźnik ten był ogólnie lepiej oceniany w latach 2016-2017 niż w roku 2010 (przewaga przypadków poprawy wśród stanowisk monitorowanych powtórnie). Warto jednak podkreślić, że w roku 2010 gatunek monitorowano na bardzo małej liczbie zbiorników, ponadto metodyka monitoringu uległa ostatecznemu ukształtowaniu na etapie prac nad przewodnikiem metodycznym. Nie bez znaczenia mogła być również powódź i ogólnie deszczowa wiosna 2010 r., co mogło powodować wyższy poziom wód w zbiornikach, a zatem większe maksymalne głębokości. Mimo ograniczeń w możliwości wnioskowania na temat tego wskaźnika, jego stan w chwili obecnej nie powinien budzić niepokoju.

Inne zbiorniki wodne w promieniu 500 m: wskaźnik ten był monitorowany po raz pierwszy w latach 2016-2017, stąd nie ma możliwości porównania go z poprzednim etapem. Obecnie przeważały wysokie oceny (w 13 na 24 przypadkach został oceniony na 1 punkt), nieco gorsze oceny uzyskał na 8 stanowiskach (0,5 punktu) a złe (0 punktów) na trzech stanowiskach. Stosunkowo wysokie oceny wskaźnika świadczą o małej izolacji przestrzennej stanowisk gatunku. Ponieważ stosunkowo często są to większe zbiorniki tworzące całe kompleksy zbiorników, obecna sytuacja zapewne utrzyma się w dłuższym czasie.

Powierzchnia zbiornika: Podobnie jak wskaźnik „głębokość zbiornika” w większości przypadków (13 na 24) został oceniony wysoko (1 punkt). W ośmiu przypadkach gorzej na 0,5 punktu i w czterech na 0. Związek z głębokością jest intuicyjny, ponieważ zwykle zbiorniki o większej powierzchni mają większą maksymalną głębokość.

Warto jednak podkreślić, że w roku 2010 gatunek monitorowano na bardzo małej liczbie zbiorników, ponadto metodyka monitoringu uległa ostatecznemu ukształtowaniu na etapie tworzenia przewodnika metodycznego, dwa lata po badaniach terenowych. Stąd zmiany na stanowiskach monitorowanych powtórnie mogą być pozorne. Ponadto trudno wnioskować o poprawie ze względu na bardzo małą liczbę zbiorników (9) badanych w roku 2010. Ogólnie, stan tego wskaźnika nie budzi niepokoju.

Region geograficzny: Ten wskaźnik jest stosunkowo mało zmienny, gdyż większość stanowisk gatunku znajduje się na nizinach bądź niższych partiach wyżyn. Tylko jedno stanowisko usytuowane jest w suboptymalnym położeniu pod względem regionu (0,5 punktu). Jest to stanowisko Suchedniów 10 znajdujące się na obrzeżeniu Gór Świętokrzyskich. W przyszłości ewentualna zmienność w tym wskaźniku będzie wynikać z możliwych zmian w rozmieszczeniu gatunku i możliwości wykrycia go w nieco wyższych położeniach.

Środowisko w otoczeniu zbiornika: Obecnie większość (15 na 24) stanowisk oceniono stosunkowo nisko (0,5 punktu). W większości przypadków branych pod uwagę stanowisk (np. stanowiska Kumaki Dobrej 16, Powsin 4) spowodowane jest to sporym udziałem pól uprawnych w otoczeniu zbiornika, w innych urbanizacją otoczenia, w szczególności zabudową (np. Malbork 1, Stajnia Łoś 2). Te same przyczyny, jednak o większym nasileniu, zdecydowały o najniższych ocenach (0) na jednym stanowisku (Malbork 2). Na ośmiu stanowiskach w latach 2016-2017 oceniono ten wskaźnik najwyżej (1 punkt; np. Krępa 19, Szczygłowice 2, Oława 18). W roku 2010 dominowały wysokie oceny, jednak na dwóch stanowiskach wskaźnika w ogóle nie określono. Należy podkreślić, że w roku 2010 gatunek monitorowano na bardzo małej liczbie zbiorników, ponadto metodyka monitoringu uległa ostatecznemu ukształtowaniu na etapie tworzenia przewodnika metodycznego, dwa lata po badaniach terenowych. Stąd zmiany na stanowiskach monitorowanych powtórnie mogą być pozorne. Ponadto trudno wnioskować o poprawie ze względu na bardzo małą liczbę zbiorników (9) badanych w roku 2010.

Udział szuwaru w linii brzegowej: Obecnie wskaźnik oceniono najwyżej na 10 stanowiskach. Cztery stanowiska oceniono na 0 punktów. W roku 2010 dominowały oceny 0,5 punktu (7 stanowisk). Jedno stanowisko Oława 1 oceniono wtedy na 1 punkt ze względu na satysfakcjonujący udział szuwaru. Należy podkreślić, że w roku 2010 gatunek monitorowano na bardzo małej liczbie zbiorników, ponadto metodyka monitoringu uległa ostatecznemu ukształtowaniu na etapie tworzenia przewodnika metodycznego, dwa lata po badaniach terenowych. Stąd zmiany na stanowiskach monitorowanych powtórnie mogą być pozorne. Ponadto trudno wnioskować o poprawie lub pogorszeniu ze względu na bardzo małą liczbę zbiorników (9) badanych w roku 2010. Ogólnie, obecnie w większości zbiorników występują wystarczające zasoby roślinności wynurzonej niezbędnej dla gatunku (pokrycie szuwarem od umiarkowanego – 26% do wysokiego 100%).

Zacienienie: Większość stanowisk (14 na 24) w latach 2016-2017 oceniono wysoko (1 punkt). Brak było ocen złych, natomiast znaczny udział (10 stanowisk) oceniono na U1. Co spowodowane jest tym, że wraz ze wzrostem powierzchni zbiornika wpływ zacienienia maleje. Wskaźnik ten jest dość mocno związany ze wskaźnikiem powierzchnia zbiornika (stąd porównywalne oceny). Wskaźnik był oceniany również w roku 2010, kiedy to po cztery stanowiska oceniono na 0,5 i 1 punkt. Jedno stanowisko Jaroszowa Wola zostało ocenione na 0 punktów, ze względu na bardzo wysokie zacienienie. Mała liczba stanowisk monitorowanych roku 2010 nie pozwala jednak na wyciągnięcie konkretnych wniosków o zmianach w tym wskaźniku. Pogorszeniu uległa ocena tego wskaźnika na stanowisku Jaroszowa Wola. Ogólnie stan tego wskaźnika nie budzi niepokoju.

3. Stan i zmiany w czasie poszczególnych aktualnych oddziaływań dla gatunku na stanowiskach

Najczęściej wskazywanym oddziaływaniem w latach 2016-2017 było wędkarstwo. Oddziaływanie to odnotowano na dziewięciu stanowiskach. Zwykle z intensywnością A (największą). Wynika to z faktu, że większe zbiorniki jakie preferuje żaba śmieszka są często zarybiane i użytkowane wędkarsko. Oddziaływanie to polega na wprowadzaniu ryb, wpływie na zachowania godowe płazów, wprowadzaniu zanieczyszczeń w postaci zanęt oraz niszczenie przybrzeżnej roślinności w celu uzyskania łatwego dostępu do wody. W 2010 r. oddziaływanie to wykazano na czterech stanowiskach. Obecnie stwierdzone np. na stanowiskach Krępa 19, Oława 18. Innym ważniejszym i często stwierdzanym zagrożeniem są drogi i autostrady (np. Zielona Góra - Ochla 19) odnotowane na sześciu stanowiskach. Oddziaływanie to nie było notowane w roku 2010. Pozostałe oddziaływania występują na nie więcej niż czterech stanowiskach. Obecnie odnotowano łącznie 28 oddziaływań, o 19 więcej niż w roku 2010. Liczba ta jest jednak wyższa głównie ze względu na zwiększenie liczby monitoringowych stanowisk. W puli dotychczas monitorowanych stanowisk pogorszenie odnotowano na 6 stanowiskach, poprawę na czterech a brak zmian na dwóch. Najgorzej pod tym względem przedstawia się oddziaływanie „wędkarstwo”. Dwa przypadki poprawy odnotowano dla oddziaływania „powódź”, których nie stwierdzono obecnie. Wcześniej odnotowano je dla stanowisk w okolicy Oławy, co było związane z wystąpieniem powodzi wiosną 2010r. Ze względu na małą liczbę stanowisk monitorowanych powtórnie trudno jednoznacznie stwierdzić czy pod kątem oddziaływań zaszły istotne zmiany.

4. Stan i zmiany w czasie w zakresie i intensywności poszczególnych przewidywanych zagrożeń dla gatunku na stanowiskach

Podobnie jak w przypadku oddziaływań, najliczniej notowanym (na siedmiu stanowiskach np. Krępa 19, Oława 18) oddziaływaniem było w 2016-2017 wędkarstwo, w dużej mierze stwierdzenie tego zagrożenia pokrywa się z wykazaniem na stanowiskach oddziaływaniem o tym samym kodzie. Zagrożenie to zaobserwowano również na trzech stanowiskach w 2010 r. Pozostałe zagrożenia stwierdzano na nie więcej niż czterech stanowiskach. Łącznie zagrożenia odnotowano w roku 2010 na ośmiu stanowiskach, natomiast w latach 2016-2017 na 33. Jest to pozorny wzrost liczby zagrożeń i wynika ze zwiększenia liczby stanowisk. Na każdym stanowisku zarówno w roku 2010 jak i w latach 2016-2017 stwierdzono przynajmniej jedno zagrożenie. Ogólnie na stanowiskach monitorowanych powtórnie przewidziano pogorszenie, jeżeli chodzi o zagrożenia, w siedmiu przypadkach oraz pięć przypadków poprawy. Niemniej, mała liczba stanowisk powtarzanych nie pozwala na daję podstaw do wyciąganie wniosków odnośnie przewidywanych zagrożeń.

II.A.2. Stan ochrony i jego parametry w regionie biogeograficznym kontynentalnym - na stanowiskach

1. Stan i zmiany w czasie parametru populacja na stanowiskach

Zmiana w udziale procentowym stanowisk jest pozytywna, jednak nie wiele różni się od udziału stanowisk zajętych przez gatunek w roku 2010. Parametr populacja oceniany jest wyłącznie w oparciu o zmiany wskaźnika obecność gatunku w skali regionu biogeograficznego. Zgodnie z metodyką nie ocenia się go na poziomie stanowisk. Gatunek stwierdzono na 9 stanowiskach w roku 2010 (ok. 2,5% z 358 wszystkich stanowisk monitorowanych dla płazów). Obecnie (2016-2017)

stwierdzono go na 19 stanowiskach (2,5% z 769 wszystkich stanowisk monitorowanych dla płazów). Większość nowych stanowisk to efekt zwiększenia liczby monitorowanych zbiorników w stosunku do poprzedniego etapu. W latach 2016-2017 gatunku nie wykryto na pięciu stanowiskach, gdzie był wykazywany w roku 2010, jednak jego obecność w obecnym etapie stwierdzono na 13 stanowiskach, gdzie nie wykryto go wcześniej mimo prowadzenia monitoringu (np. trzy stanowiska w Kampinoskim Parku Narodowym, trzy stanowiska w obszarze Kumaki Dobrej). Ponadto, gatunek wykryto na dwóch stanowiskach monitorowanych po raz pierwszy pod kątem płazów (Osowiec, Giełczyn). Nie uwzględniając tych ostatnich, liczba stanowisk netto (liczba stanowisk gdzie gatunek zaniknął pomniejszona o liczbę gdzie gatunek się pojawił) wzrosła w porównaniu z poprzednim etapem o 6, tj. o ok. 67%. W związku z zaproponowaną metodyką oceny parametru dla regionu biogeograficznego (algorytm zaproponowany na zlecenie GIOŚ), pomimo względnie rzadkiego występowania gatunku należy uznać stan populacji w regionie ze właściwy - FV.

Sugerowany sposób wyprowadzenia oceny dla gatunku w skali regionu przedstawiono w poniższej tabeli.

	FV	U1	U2
Populacja	a) liczba stanowisk z gatunkiem utrzymuje się na poziomie referencyjnym lub b) I jej spadek wynosi $\leq 5\%$	spadek liczby stanowisk z gatunkiem $> 5-10\%$	a) spadek liczby stanowisk z gatunkiem $> 10\%$ i przewaga wymierań nad kolonizacjami** lub b) spadek liczby stanowisk z gatunkiem $> 10\%$ i przewaga wymierań nad kolonizacjami** lub c) tempo utraty monitorowanych stanowisk $> 1\%$ rocznie**

2. Stan i zmiany w czasie parametru siedlisko gatunku na stanowiskach

Stan siedliska oceniono jako właściwy na dziewięciu stanowiskach z 24 tj. na 38 % stanowisk (np. Kumaki Dobrej 12, Oława 1, Krępa 19) jako niezadowolający na 13 (np. Kumaki Dobrej 17, Zielona Góra - Ochla 17, Kampinoski Park Narodowy_16) i jako zły na jednym (Jaroszowa Wola (Chojnowski 12). Na oceny niezadowolające i złe wpływała głównie zbyt mała głębokość i powierzchnia zbiorników wodnych (np. Kampinoski Park Narodowy_13). Ogólnie stan siedliska uległ poprawie w jednym przypadku, na innych monitorowanych w dwóch etapach pozostał bez zmian. Podobnie jak w przypadku poszczególnych wskaźników, wyciąganie szerszych wniosków o stanie ochrony siedliska żaby śmieszki nie jest uprawnione ze względu na znaczne zmiany w metodyce w stosunku do roku 2010 i testowy charakter prac w poprzednim etapie monitoringu.

Brak geograficznego zróżnicowania ocen tego parametru. Niewielka liczba stanowisk monitorowanych zarówno w pierwszym etapie badań jak i obecnie nie uprawnia do wyciągania wiążących wniosków na temat stanu ochrony siedliska w regionie kontynentalnym. Stosując jednak zaproponowany na zlecenie GIOŚ algorytm należy uznać, że ze względu na wysoki udział ocen U1 i znikomą liczbę ocen U2 stan tego parametru można uznać za niezadowolający – U1.

Sugerowany sposób wyprowadzenia oceny dla gatunku w skali regionu przedstawiono w poniższej tabeli.

	FV	U1	U2
Siedlisko	Jeśli parametr został określony jako: - FV na $\geq 50\%$ stanowisk i - U2 na $\leq 20\%$ stanowisk	Inne kombinacje	Jeśli parametr został określony jako U2 na $>33\%$

3. Stan i zmiany w czasie parametru perspektywy ochrony gatunku na stanowiskach

W latach 2016-2017 na połowie stanowisk perspektywy ochrony oceniono jako właściwe (FV; np. na stanowiskach: Suchedniów 10, Kumaki Dobrej 16, Malbork 2), na 11 stanowiskach jako niezadowolający (U1); (np.- Biskupice 7, Biskupice Rów K, Zielona Góra - Ochla 17). Nie stwierdzono złych ocen tego parametru. Na ocenę perspektyw wpływała często związana z wędkarstwem obecność ryb, możliwość przekształcania przez człowieka (tereny prywatne np. Stajnia Łoś 2 (Chojnowski PK)). Pogorszenie perspektyw odnotowano na dwóch stanowiskach (np. Krępa 19 z powodu pojawienie się ryb i norki amerykańskiej) a poprawę na trzech (np. Oława 18, Stajnia Chojnow). Szersze wnioski na temat zmian w perspektywach ochrony nie są uprawnione ze względu na bardzo małą liczbę (dziewięć) stanowisk, na których monitoring prowadzono ponownie. Wydaje się jednak, że gatunek mimo względnie rzadkiego występowania nie jest obecnie zagrożony. Niewielka liczba stanowisk monitorowanych zarówno w pierwszym etapie badań jak i obecnie nie uprawnia do wyciągania wiążących wniosków na temat perspektyw ochrony w regionie kontynentalnym. Stosując jednak zaproponowany na zlecenie GIOŚ algorytm należy uznać, że ze względu na wysoki udział ocen U1 i znikomą liczbę ocen U2 stan tego parametru można uznać za właściwy - FV.

Sugerowany sposób wyprowadzenia oceny dla gatunku w skali regionu przedstawiono w poniższej tabeli.

	FV	U1	U2
Perspektywy ochrony	Jeśli parametr został określony jako: - FV na $\geq 50\%$ stanowisk i - U2 na $\leq 20\%$ stanowisk i - jeśli stan populacji lub stan siedliska w regionie nie został oceniony jako U2	Inne kombinacje	Jeśli parametr został określony jako U2 na $>33\%$

4. Stan ochrony gatunku i jego zmiany w czasie na stanowiskach

Na większości stanowisk w latach 2016-2017 stwierdzono niezadawalający stan ochrony gatunku (17 przypadków), co związane jest głównie z niską (U1) oceną stanu siedliska na wielu stanowiskach. Nie stwierdzono ocen złych (U2) stanu ochrony. Ogólna ocena stanu ochrony na stanowiskach wynika z ocen tylko dwóch parametrów: siedliska i perspektyw. Niemniej obecność gatunku nawiązująca do parametru populacja była brana pod uwagę w ocenie perspektyw (np. stanowisko Biskupice 7). Ocena stanu populacji oceniana jest jedynie w skali regionu biogeograficznego (patrz punkt 1). W związku z oceną siedliska i perspektyw, należy uznać że stan ochrony gatunku jest niezadawalający – U1.

II.B. POZOSTAŁE TABELI NA POZIOMIE STANOWISKI

Tab. 3. Oceny: stanu ochrony i jego parametrów na poszczególnych stanowiskach w regionie biogeograficznym **kontynentalnym** dla gatunku żaba śmieszka *Pelophylax ridibundus* – monitoring **skończony**

Lp.	KOD OBSZARU Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska*	OCENY gatunku <i>żaba śmieszka Pelophylax ridibundus</i> na poszczególnych stanowiskach**							
						Populacja***		Siedlisko gatunku		Perspektywy ochrony		Stan ochrony (ocena ogólna)	
						poprzednio	teraz	poprzednio	teraz	poprzednio	teraz	poprzednio	teraz
						w roku 2010	w latach 2016-2017	w roku 2010	w latach 2016-2017	w roku 2010	w latach 2016-2017	w roku 2010	w latach 2016-2017
1.	PLH020078	Kumaki Dobrej	dolnośląskie	10515	Kumaki Dobrej 12	0	1	-	FV	-	U1	-	U1
2.	PLH020078	Kumaki Dobrej	dolnośląskie	11069	Kumaki Dobrej 16	0	1	-	FV	-	U1	-	U1
3.	PLH020078	Kumaki Dobrej	dolnośląskie	11065	Kumaki Dobrej 17	0	1	-	U1	-	U1	-	U1
4.			dolnośląskie/ Pradolina Wrocławska	1149	Oława 1	1	1	FV	FV	FV	FV	FV	FV
5.			dolnośląskie/ Pradolina Wrocławska	1150	Oława 18	1	1	FV	FV	U1	FV	U1	FV
6.			lubuskie/ Kotlina Kargowska	2551	Krępa 19	1	1	FV	FV	FV	U1	FV	U1
7.			lubuskie/ Pojezierze Łagowskie	10175	Torzym - Różnówka 6	0	1	-	FV	-	FV	-	FV
8.			lubuskie/ Wał Zielonogórski	6467	Zielona Góra - Ochla 17	0	1	-	U1	-	U1	-	U1
9.			lubuskie/ Wał Zielonogórski	6471	Zielona Góra - Ochla 19	0	1	-	U1	-	U1	-	U1
10.	PLC140001	Puszcza Kampinoska	mazowieckie	6650	Kampinoski Park Narodowy_13	0	1	-	U2	-	FV	-	U2
11.	PLC140001	Puszcza Kampinoska	mazowieckie	6655	Kampinoski Park Narodowy_16	0	1	-	U1	-	FV	-	U1
12.	PLC140001	Puszcza Kampinoska	mazowieckie	6647	Kampinoski Park Narodowy_4	0	1	-	U1	-	U1	-	U1

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2017

Lp.	KOD OBSZARU Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska*	OCENY gatunku żaba śmieszka <i>Pelophylax ridibundus</i> na poszczególnych stanowiskach**							
						Populacja***		Siedlisko gatunku		Perspektywy ochrony		Stan ochrony (ocena ogólna)	
						poprzednio	teraz	poprzednio	teraz	poprzednio	teraz	poprzednio	teraz
						w roku 2010	w latach 2016-2017	w roku 2010	w latach 2016-2017	w roku 2010	w latach 2016-2017	w roku 2010	w latach 2016-2017
13.			mazowieckie/ Równina Łowicko-Błońska	3150	Biskupice 7	1	0	XX	U1	U2	U1	U2	U1
14.			mazowieckie/ Równina Łowicko-Błońska	3146	Biskupice Rów K	1	0	XX	U1	U1	U1	XX	U1
15.			mazowieckie/ Równina Warszawska	2882	Jaroszowa Wola (Chojnowski 12)	1	0	U2	-	U1	-	U2	-
16.			mazowieckie/ Dolina Środkowej Wisty	10295	Powsin 4	0	1	-	U1	-	FV	-	U1
17.			mazowieckie/ Równina Warszawska	2859	Stajnia Chojnów (Chojnowski 6)	1	0	U2	U1	U1	FV	U2	U1
18.			mazowieckie/ Równina Warszawska	6714	Stajnia Łoś 2 (Chojnowski PK)	0	1	-	U1	-	U1	-	U1
19.	PLH200008	Dolina Biebrzy	podlaskie	10047	Giełczyn	-	1	-	U1	-	FV	-	U1
20.	PLH200008	Dolina Biebrzy	podlaskie	10063	Osowiec	-	1	-	FV	-	FV	-	FV
21.			pomorskie/ Żuławy Wiślane	1741	Malbork 1	1	0	FV	FV	FV	U1	FV	U1
22.			pomorskie/ Żuławy Wiślane	6059	Malbork 2	0	1	-	FV	-	FV	-	FV
23.			śląskie/ Wyżyna Katowicka	7898	Szczygłowice 2	0	1	-	U1	-	FV	-	U1
24.	PLH260010	Lasy Suchedniowskie	świętokrzyskie	1846	Suchedniów 10	1	1	U1	U1	FV	FV	U1	U1
Suma poszczególnych ocen stanowisk					FV	-	-	4	9	4	12	3	5

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2017

Lp.	KOD OBSZARU Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska*	OCENY gatunku <i>żaba śmieszka Pelophylax ridibundus</i> na poszczególnych stanowiskach**							
						Populacja***		Siedlisko gatunku		Perspektywy ochrony		Stan ochrony (ocena ogólna)	
						poprzednio	teraz	poprzednio	teraz	poprzednio	teraz	poprzednio	teraz
						w roku 2010	w latach 2016-2017	w roku 2010	w latach 2016-2017	w roku 2010	w latach 2016-2017	w roku 2010	w latach 2016-2017
					U1	-	-	1	13	4	11	2	17
					U2	-	-	2	1	1	-	3	1
					XX	9	23	2	-	-	-	1	-
RAZEM liczba ocenianych stanowisk/ ocen						9	23	9	23	9	23	9	23

UWAGI: w roku 2010 objęto monitoringiem dziewięć stanowisk. Na skutek wykrycia gatunku na nowych stanowiskach liczba ta została zwiększona do 24.

* Wytłuszczonym drukiem zaznaczono stanowiska badane w monitoringu gatunków i siedlisk przyrodniczych PMS po raz pierwszy w 2016 r., a szarym cieniem – stanowiska, z których monitoringu zrezygnowano, ponieważ zanikły przed 2016 r.

** Brak oceny oznacza, że stanowisko nie było badane w danym sezonie monitoringowym.

*** W przypadku populacji jedyną jej miarą na stanowisku jest brak (0) lub obecność (1) gatunku na stanowisku. Brak wartości oznacza, że stanowisko nie było wcześniej monitorowane pod kątem żaby śmieszki. Myślnik „-” oznacza, że stanowisko w danym etapie nie było monitorowane pod kątem żadnego gatunku płaza (stanowisko nowe).

Wyróżnienie różnic w ocenach: Kolorem zielonym wyróżniono zmianę oceny z niższej na wyższą, kolorem pomarańczowym – zmianę oceny z wyższej na niższą.

III.A. PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE OBSZARÓW NATURA 2000

Żaba śmieszka nie jest gatunkiem Natura 2000

III.B. POZOSTAŁE TABELY DOTYCZĄCE OBSZARÓW NATURA 2000

Żaba śmieszka nie jest gatunkiem Natura 2000

IV. PODSUMOWANIE INFORMACJI O STWIERDZONYCH GATUNKACH OBCYCH

Tab. 10. Lista gatunków obcych stwierdzonych łącznie na stanowiskach w trakcie monitoringu gatunku żaba śmieszka *Pelophylax ridibundus* w regionie biogeograficznym **kontynentalnym** – monitoring **skończony**

Oceniony Obszar Natura 2000*	Id stanowiska	Stanowisko gatunku <u>żaba śmieszka</u> <i>Pelophylax ridibundus</i> **	Obserwowane GATUNKI OBCYCH***			
			Nazwa polska	Nazwa łacińska	Poprzednio (2010)	Teraz (2016-2017)
-	1149	Oława 1	Moczarka kanadyjska	<i>Elodea canadensis</i> Michx.		+
-	1149	Oława 1	Czebaczek amurski	<i>Pseudorasbora parva</i> (Schlegel, 1842)		+
-	1149	Oława 1	Karaś srebrzysty	<i>Carassius auratus gibelio</i> (Bloch, 1783)	+	
-	2551	Krępa 19	Norka amerykańska	<i>Neovison vison</i> (Schreber, 1777)	+	+
-	1149	Oława 1	Sumik karłowaty	<i>Ameiurus nebulosus</i> (Le Sueur, 1819)	+	+
-	1150	Oława 18	Czebaczek amurski	<i>Pseudorasbora parva</i> (Schlegel, 1842)		+
-	1150	Oława 18	Karaś srebrzysty	<i>Carassius auratus gibelio</i> (Bloch, 1783)		+
-	1150	Oława 18	Sumik karłowaty	<i>Ameiurus nebulosus</i> (Le Sueur, 1819)	+	+
-	6467	Zielona Góra - Ochla 17	Żółw czerwonolicy	<i>Trachemys scripta elegans</i> (Wied, 1839)		+

* Brak wpisanego obszaru oznacza, że stanowisko jest położone poza siecią Natura 2000.

** Wytłuszczonym drukiem zaznaczono stanowiska badane w monitoringu gatunków i siedlisk przyrodniczych PMŚ po raz pierwszy w 2016 r., a szarym cieniem – stanowiska, z których monitoringu zrezygnowano, ponieważ zanikły przed 2016 r.

*** Obecność gatunku obcego zaznaczono, jako „+”, a jego nie stwierdzenie w danym sezonie, jako „-”. Brak wpisu oznacza, że stanowisko nie było w ogóle badane w danym sezonie monitoringowym.

Tab. 10a. Porównanie stwierdzonych gatunków obcych na stanowiskach gatunku żaba śmieszka *Pelophylax ridibundus* z poprzednimi latami

Lp.	Stwierdzone gatunki obce na stanowiskach gatunku <u>żaba śmieszka</u> <i>Pelophylax ridibundus</i>		Liczba stanowisk	
	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Poprzednio (2010)	Teraz (2016-2017)
Rośliny				
1.	Moczarka kanadyjska	<i>Elodea canadensis</i> Michx.	-	2
Zwierzęta				
2.	Karaś srebrzysty	<i>Carassius auratus gibelio</i> (Bloch, 1783)	1	1
3.	Sumik karłowaty	<i>Ameiurus nebulosus</i> (Le Sueur, 1819)	2	2
4.	Norka amerykańska	<i>Neovison vison</i> (Schreber, 1777)	1	1
5.	Czebaczek amurski	<i>Pseudorasbora parva</i> (Schlegel, 1842)	-	2
6.	Żółw czerwonolicy	<i>Trachemys scripta elegans</i> (Wied, 1839)	-	1

PODSUMOWANIE INFORMACJI O STWIERDZONYCH GATUNKACH OBCYCH

Obecnie stwierdza się więcej gatunków obcych niż w badaniach w 2010 r., co może być spowodowane głównie zwiększeniem liczby stanowisk monitoringowych. Z punktu widzenia ochrony gatunku szczególne znaczenie ma wykrywanie obcych gatunków ryb, co w szczególności dotyczy sumika karłowatego, w mniejszym zaś stopniu karasia srebrzystego i czebaczka amurskiego. Ryby są konkurentami płazów, ponadto gatunki drapieżne często żywią się kijankami, co może mieć duży wpływ na zachowanie populacji na stanowisku. Ponadto, zagrożeniem ze strony obcych gatunków może być stwierdzona norka amerykańska, która chętnie odżywia się płazami. Pewne zagrożenie może stwarzać też zauważony jeden raz żółw czerwonolicy. Stwierdzana na niektórych stanowiskach moczarka kanadyjska nie powinna mieć negatywnego wpływu na płazy, w tym żabę śmieszkę.

V. UWAGI DO METODYKI I EWENTUALNE PROPOZYCJE ZMIAN NA PODSTAWIE PROWADZONYCH BADAŃ

Podobnie jak w przypadku innych płazów, proponuje się następujące uproszczenia metodyki.

Przed wszystkim postuluje się rezygnację z oceny stanu siedliska pod kątem gatunku. Wszystkie płazy (z wyjątkiem terenów górskich) monitorowane są kompleksowo, co powoduje przy większej liczbie gatunków na danym stanowisku znaczne ryzyko pomyłek przy wprowadzaniu danych. Pomyłki te są trudne do wychwycenia przez koordynatorów. Duża złożoność niektórych wskaźników powoduje też problemy z określaniem ich wartości w terenie. Niektóre są nazbyt opisowe dają mimo wskazówek zbyt duże pole do interpretacji wystawienia oceny w zależności od wykonawcy np. występujący przy kilku gatunkach płazów, w tym żabie śmieszce wskaźnik środowisko w otoczeniu zbiornika. Wydaje się jednocześnie, że doprecyzowywanie podobnych wskaźników nie rozwiąże problemów interpretacyjnych gdyż złożoność środowiska uniemożliwia przewidzenie wszelkich sytuacji i umieszczenia ich w instrukcji. To powoduje problemy interpretacyjne oraz możliwość wystawienia różnych ocen przy podobnej jakości siedliska. Warto też zauważyć, że, mimo, że podczas tworzenia metodyk monitoringu autorzy korzystali z najlepszej dostępnej wiedzy, brak było, i nadal brak kompleksowych badań nad ekologią poszczególnych gatunków płazów, w tym żaby śmieszki. W związku z tym, trudno o dobrą waloryzację wskaźników stanu siedliska. Proponuje się, aby dla większości płazów jedynym wyznacznikiem stanu ich ochrony były zmiany w liczbie zajętych stanowisk. Powoduje to odnotowywanie na stanowisku jedynie obecności gatunku, ewentualnie jego form rozwojowych i zachowań godowych. Podejście to jest o tyle uzasadnione, że na każdym monitorowanym obecnie stanowisku zbiera się kompleksowo informacje o stanie siedliska na podstawie wskaźników opracowanych dla traszki grzebieniastej. Zestaw wskaźników „traszkowych” obejmuje znaczącą ilość charakterystyk i do minimum ogranicza konieczność stosowania oceny eksperckiej. W razie potrzeby można wykorzystywać te charakterystyki do oceny zmian w siedlisku płazów. Informacje te znajdują się w sprawozdaniu dla traszki grzebieniastej oraz w bazie danych dla każdego z monitorowanych stanowisk dla każdego gatunku płaza na niżej. Ponadto, według wstępnych analiz, ocena jakości siedliska dokonana dla traszki grzebieniastej jest pozytywnie związana z większą liczbą gatunków płazów na stanowisku. Ocena ta jest pewnym przybliżeniem jakości siedlisk płazów w Polsce. Żaba śmieszka co prawda znacznie wyróżnia się ekologią od traszki grzebieniastej, jednak z kolei ma ona zasadniczo mniejsze wymagania siedliskowe. Jako gatunek związany z większymi zbiornikami, przebywa w siedliskach znacznie mniej narażonych na zmiany i zanik niż pozostałe płazy. To powoduje, że śledzenie zmian jest trudne, z drugiej zaś strony nie ma potrzeby zbyt wnikliwej oceny stanu siedliska. Ponadto, warto zauważyć, że niektóre wskaźniki są ze sobą skorelowane np. głębokość i powierzchnia. Nie ma zatem potrzeby korzystania z obydwu wskaźników. Innym aspektem jest również pokrywanie się niektórych informacji zbieranych przy monitoringu płazów z tymi

zbieranymi dla traszki grzebieniastej. Wskaźnik powierzchnia w przypadku żaby śmieszki jest tożsamy z tym samym wskaźnikiem dla traszki grzebieniastej. Inne wskaźniki są *de facto* komplikacją wskaźników stosowanych w przypadku traszki grzebieniastej np. udział szuwaru w linii brzegowej jest mocno związany ze wskaźnikiem zarośnięcie lustra wody w przypadku traszki grzebieniastej. Pojawia się tu po raz kolejny aspekt praktyczny. Wykonawcy zmuszeni wpisać kilkakrotnie wskaźniki o podobnym charakterze, ale inaczej oceniane poddawani są większemu ryzyku popełnienia błędów. Na bazie rozmów z wykonawcami monitoringu można też stwierdzić, że czasochłonne i wymagające wielu poprawek uzupełnianie bazy jest dla nich niejednokrotnie czynnością frustrującą. Obecnie część wykonawców zadeklarowała, że nie podejmie się w przyszłości monitoringu płazów przy obecnym systemie zbierania danych, w szczególności chodzi o poziom komplikacji. Jest to poważny problem, ponieważ w Polsce brakuje kompetentnych herpetologów, którym bez wątpliwości można powierzyć wykonanie badań w terenie. Nie wydaje się również, żeby sytuacja miała się w najbliższym czasie zmienić. Przy rezygnacji choćby kilku z obecnych wykonawców wykonanie monitoringu w zakresie takim jak dotychczas może stać się niemożliwe. Warto tu podkreślić, że dla monitoringu ważniejsze jest przeprowadzenie badań w obecnej skali, jeżeli chodzi o liczbę stanowisk, niż znaczne zmniejszenie liczby stanowisk kosztem dokładniejszych danych ze stanowiska. Proponowane zmiany zmuszają również do zmiany sposobu organizacji zbierania danych. W przypadku płazów, punktem wyjścia nie powinien być gatunek na stanowisku, ale stanowisko, jako miejsce gdzie potencjalnie mogą występować wszystkie rodzime gatunki płazów, w tym żaba śmieszka. Dla takiego stanowiska, wprowadzać należy wskaźniki dotyczące traszki grzebieniastej, pozostałe gatunki za pomocą odpowiednich rubryk dopisywać do stanowiska zaznaczając ich brak lub obecność w odpowiednim polu. Alternatywnie, można pozostawić obecną formę bazy, jednak należy wtedy przyjąć, że dla każdego innego gatunku, z wyjątkiem traszki grzebieniastej, nie podajemy dodatkowych informacji poza obecnością gatunku i ewentualnie niezbędnymi uwagami. W przypadku oceny parametrów w skali regionu biogeograficznego można stosować opracowany na prośbę GIOŚ algorytm ocen w skali regionu. Przy jego stosowaniu należy jednak zachować ostrożność i w razie potrzeby wynik procedury modyfikować o wiedzę ekspercką.

VI. SKUTECZNOŚĆ PODJĘTYCH DZIAŁAŃ OCHRONNYCH ORAZ PROPOZYCJE DZIAŁAŃ OCHRONNYCH

Dotychczas nie podejmowano działań ochronnych gatunku na monitorowanych stanowiskach. Brak jest też informacji o innych działaniach ukierunkowanych na ten gatunek w Polsce. Niemniej wykonawcy sygnalizowali potrzebę wprowadzenia pewnych działań na stanowiskach żaby śmieszki, które należy uznać za uniwersalne w stosunku do pozostałych płazów. Wśród nich zgłaszano potrzebę budowy przepustów pod pobliskimi drogami np. na stanowiskach: Kumaki Dobrej 16 i 17, pogłębienie zbiornika w przypadku stanowiska Giełczyn. Ponadto, wymieniano też ograniczenie zanieczyszczenia wody przez wędkarzy, co należy interpretować, jako ograniczenie używania zanęt wędkarskich oraz śmiecenia na stanowiskach. Biorąc pod uwagę skalę kraju i właściwości ekologiczne gatunku, należy przede wszystkim zadbać o odtworzenie i zachowanie naturalnej dynamiki dużych i średnich rzek. Brak tej dynamiki spowoduje w dłuższej perspektywie zanik starorzeczy i brak możliwości tworzenia się nowych, które poza pasem pojezierzy są głównym naturalnym miejscem występowania i rozrodu gatunku. W tym kontekście niepokojące są plany związane z budową stopni na Wiśle oraz potencjalnymi pracami regulacyjnymi w przypadku przystosowywania rzek do żeglugi śródlądowej.

VII. INNE UWAGI

Żaba śmieszka należy do grupy żab zielonych. W Polsce poza nią występuje też żaba wodna i żaba jeziorkowa. Ogólnie, żaby zielone są od siebie trudno rozróżnialne. To powoduje, że liczba stanowisk gdzie wykrywana jest żaba śmieszka może być nieco zaniżona.

VIII. WYKONAWCY MONITORINGU

Tab. 11. Eksperci lokalni badanych stanowisk gatunku żaba śmieszka *Pelophylax ridibundus* wg obszarów Natura 2000 w regionie biogeograficznym kontynentalnym – monitoring **skończony**

Lp.	Lokalizacja stanowiska gatunku <i>żaba śmieszka Pelophylax ridibundus</i>			Id stanowiska	Nazwa stanowiska gatunku*	NAZWISKO EKSPERTA LOKALNEGO (wykonawcy monitoringu)**	
	KOD Obszaru Natura 2000	obszar Natura 2000 – nazwa	województwo kraina geograficzna			poprzednio	teraz
						w roku 2013	w roku 2016
1.	PLH020078	Kumaki Dobrej	dolnośląskie	10515	Kumaki Dobrej 12	-	Paweł Kisiel
2.	PLH020078	Kumaki Dobrej	dolnośląskie	11069	Kumaki Dobrej 16	-	Paweł Kisiel
3.	PLH020078	Kumaki Dobrej	dolnośląskie	11065	Kumaki Dobrej 17	-	Paweł Kisiel
4.			dolnośląskie/ Pradolina Wrocławska	1149	Oława 1	Tomasz Majtyka	Tomasz Majtyka
5.			dolnośląskie/ Pradolina Wrocławska	1150	Oława 18	Tomasz Majtyka	Tomasz Majtyka
6.			lubuskie/ Kotlina Kargowska	2551	Krępa 19	Bartłomiej Najbar, Anna Najbar	Bartłomiej Najbar, Najbar Anna
7.			lubuskie/ Pojezierze Łagowskie	10175	Torzym - Różnówka 6	-	Szymon Fritzkowski
8.			lubuskie/ Wał Zielonogórski	6467	Zielona Góra - Ochla 17	-	Bartłomiej Najbar, Najbar Anna
9.			lubuskie/ Wał Zielonogórski	6471	Zielona Góra - Ochla 19	-	Bartłomiej Najbar, Najbar Anna
10.	PLC140001	Puszcza Kampinoska	mazowieckie	6650	Kampinoski Narodowy_13 Park	-	Ewa Petnia-Iwanicka, Paweł Koperski
11.	PLC140001	Puszcza Kampinoska	mazowieckie	6655	Kampinoski Narodowy_16 Park	-	Ewa Petnia-Iwanicka, Paweł Koperski
12.	PLC140001	Puszcza Kampinoska	mazowieckie	6647	Kampinoski Narodowy_4 Park	-	Ewa Petnia-Iwanicka, Paweł Koperski
13.			mazowieckie/	3150	Biskupice 7	Joanna Mazgajska	Paweł Górski

Lp.	Lokalizacja stanowiska gatunku <i>żaba śmieszka Pelophylax ridibundus</i>			Id stanowiska	Nazwa stanowiska gatunku*	NAZWISKO EKSPERTA LOKALNEGO (wykonawcy monitoringu)**	
	KOD Obszaru Natura 2000	obszar Natura 2000 – nazwa	województwo kraina geograficzna			poprzednio	teraz
						w roku 2013	w roku 2016
			Równina łowicko- Błońska				
14.			mazowieckie/ Równina Warszawska	2882	Jaroszowa Wola (Chojnowski 12)	Justyna Niewolewska, Krzysztof Zajchowski	Justyna Niewolewska, Krzysztof Zajchowski
15.			mazowieckie/ Dolina Środkowej Wisły	10295	Powsin 4	-	Paweł Górski
16.			mazowieckie/ Równina Warszawska	2859	Stajnia Chojnów (Chojnowski 6)	Justyna Niewolewska, Krzysztof Zajchowski	Justyna Niewolewska, Krzysztof Zajchowski
17.			mazowieckie/ Równina Warszawska	6714	Stajnia Łoś 2 (Chojnowski PK)	-	Justyna Niewolewska, Krzysztof Zajchowski
18.			mazowieckie/Równina łowicko-Błońska	3146	Biskupice Rów K	Joanna Mazgajska	Paweł Górski
19.	PLH200008	Dolina Biebrzy	podlaskie	10047	Giełczyn	-	Adam Hermaniuk, Radosław Kossakowski
20.	PLH200008	Dolina Biebrzy	podlaskie	10063	Osowiec	-	Adam Hermaniuk, Radosław Kossakowski
21.			pomorskie/ Żuławy Wiślane	1741	Malbork 1	Tomasz Hetmański	Tomasz Hetmański
22.			pomorskie/ Żuławy Wiślane	6059	Malbork 2	-	Tomasz Hetmański
23.			śląskie/ Wyżyna Katowicka	7898	Szczygłowice 2	-	Joanna Kajzer-Bonk
24.	PLH260010	Lasy Suchedniowskie	świętokrzyskie	1846	Suchedniów 10	Katarzyna Miernik	Katarzyna Miernik

* Brak wpisanego obszaru oznacza, że stanowisko jest położone poza siecią Natura 2000.

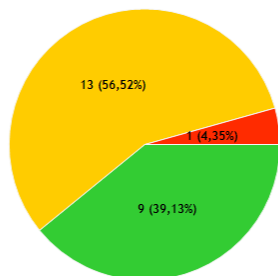
** Wytłuszczonym drukiem zaznaczono stanowiska badane w monitoringu gatunków i siedlisk przyrodniczych PMŚ po raz pierwszy w 2016 r.

** Brak wykonawcy oznacza, że stanowisko nie było monitorowane w danym okresie prac.

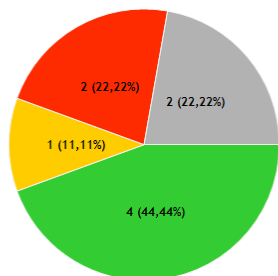
IX. SYNTETYCZNE PODSUMOWANIE WYNIKÓW MONITORINGU GATUNKU

REGION KONTYNETALNY

Siedlisko 2016-2017

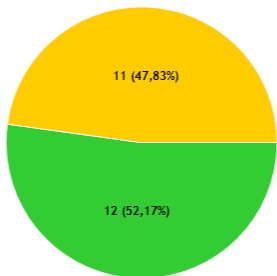

Siedlisko 2010

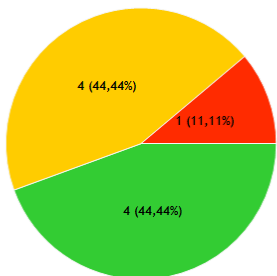

■ FV – stan właściwy ■ U1 – stan niezadowolający ■ U2 – stan zły ■ XX – stan nieznan

Perspektywy ochrony 2016-2017

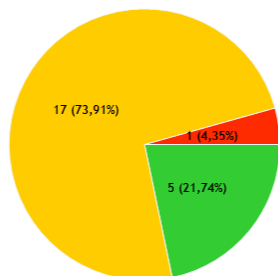

Perspektywy ochrony 2010

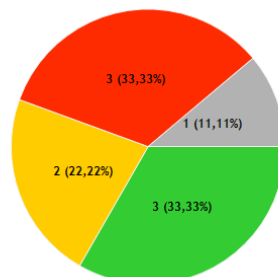

■ FV – stan właściwy ■ U1 – stan niezadowolający ■ U2 – stan zły ■ XX – stan nieznan

Ocena ogólna 2016-2017

Ocena ogólna 2010

■ FV – stan właściwy ■ U1 – stan niezadowolający ■ U2 – stan zły ■ XX – stan nieznan

Uwagi wstępne

Żaba śmieszka należy do grupy żab zielonych. W Polsce poza nią występuje też żaba wodna i żaba jeziorkowa. Ogólnie, żaby zielone są od siebie trudno rozróżnialne. To powoduje, że liczba stanowisk gdzie wykrywana jest żaba śmieszka może być nieco zaniżona.

Populacja

W oparciu o zaproponowaną metodykę oceny parametru dla regionu biogeograficznego (algorytm zaproponowany na zlecenie GIOŚ), z powodu przewagi wzrostu zajętych stanowisk nad ich zanikiem pomimo względnie rzadkiego występowania gatunku należy uznać stan populacji w regionie ze właściwy - FV.

Parametru populacja oceniany jest, zgodnie z metodyką, wyłącznie w skali regionu biogeograficznego w oparciu o zmiany wskaźnika *obecność gatunku*. Nie ocenia się go na poziomie stanowisk.

W porównaniu do 2010 r. stwierdzono o 67 % (tj. o 6 stanowisk) istotną statystycznie przewagę wykrywania nowych zajętych stanowisk (kolonizacji), nad stanowiskami w których nie stwierdzono gatunku (wymieraniem).

Dokładnie: gatunek stwierdzono na 9 stanowiskach w 2010 r. (ok. 2,5% z 358 monitorowanych dla płazów stanowisk), obecnie (2016-2017) stwierdzono go na 19 stanowiskach (2,5% z 769 stanowisk monitorowanych dla płazów). Gatunku nie wykryto w latach 2016-2017 na pięciu stanowiskach gdzie był wykazywany w roku 2010, jednak jego występowanie w obecnym etapie stwierdzono na 13 stanowiskach, gdzie nie wykryto go wcześniej mimo prowadzenia monitoringu (np. trzy stanowiska w Kampinoskim Parku Narodowym). Należy mieć jednak na uwadze, że większość nowych stanowisk to efekt zwiększenia liczby monitorowanych zbiorników (z 358 do 780 stanowisk) w stosunku do poprzedniego etapu.

Siedlisko

Stan siedliska uznano obecnie za niewłaściwy – U1.

Stan siedliska oceniono jako właściwy na dziewięciu stanowiskach (np. Kumaki Dobrej 12, Oława 1, Krępa 19) jako niezadowolający na 13 (np. Kumaki Dobrej 17, Zielona Góra - Ochla 17, Kampinoski Park Narodowy_16) i jako zły na jednym (Jaroszowa Wola (Chojnowski 12)). Na oceny niezadowolające i złe wpływała głównie zbyt mała głębokość i powierzchnia zbiorników wodnych (np. Kampinoski Park Narodowy_13). Ogólnie stan siedliska uległ poprawie w jednym przypadku, na pozostałych monitorowanych w dwóch etapach pozostał bez zmian. Obecnie przeważają oceny niewłaściwe i złe nad właściwymi. Podobnie jak w przypadku poszczególnych wskaźników, wyciąganie szerszych wniosków o stanie ochrony siedliska żaby śmieszki nie jest uprawnione ze względu na znaczne zmiany w metodyce w stosunku do roku 2010 i testowy charakter prac w poprzednim etapie monitoringu.

Brak geograficznego zróżnicowania ocen tego parametru. Niewielka liczba stanowisk monitorowanych zarówno w pierwszym etapie badań jak i obecnie nie uprawnia do wyciągania wiążących wniosków na temat stanu ochrony siedliska w regionie kontynentalnym. Stosując jednak zaproponowany na zlecenie GIOŚ algorytm należy uznać, że ze względu na wysoki udział ocen U1 i znikomą liczbę ocen U2 stan tego parametru można uznać za niezadowolający – U1.

Perspektywy ochrony

Na połowie stanowisk w latach 2016-2017 perspektywy ochrony oceniono jako właściwe (FV; np. Suchedniów 10, Kumaki Dobrej 16, Malbork 2), na 11 stanowiskach jako niezadowolający (U1; Biskupice 7, Biskupice Rów K, Zielona Góra - Ochla 17). Nie stwierdzono złych ocen tego parametru. Na ocenę perspektyw wpływała często związana

z wędkarstwem obecność ryb, możliwość przekształcania przez człowieka (tereny prywatne np. Stajnia Łoś 2 (Chojnowski PK)). Pogorszenie perspektyw odnotowano na dwóch stanowiskach (np. Krępa 19 z powodu pojawienie się ryb i norki amerykańskiej) a poprawę na trzech (np. Oława 18, Stajnia Chojnów). Szersze wnioski na temat zmian w perspektywach ochrony nie są uprawnione ze względu na bardzo małą liczbę (dziewięć) stanowisk, na których monitoring prowadzono ponownie. Wydaje się jednak, że gatunek mimo względnie rzadkiego występowania nie jest obecnie zagrożony. Niewielka liczba stanowisk monitorowanych zarówno w pierwszym etapie badań jak i obecnie nie uprawnia do wyciągania wiążących wniosków na temat perspektyw ochrony w regionie kontynentalnym. Stosując jednak zaproponowany na zlecenie GIOŚ algorytm należy uznać, że ze względu na wysoki udział ocen U1 i znikomą liczbę ocen U2 stan tego parametru można uznać za niezadowolający – U1.

Ocena ogólna

Na większości stanowisk w latach 2016-2017 stwierdzono niezadowolający stan ochrony gatunku (17 na 24 przypadków), co związane jest głównie z niską (U1) oceną stanu siedliska na wielu stanowiskach. Nie stwierdzono ocen złych (U2) stanu ochrony. Ogólna ocena stanu ochrony na stanowiskach wynika z ocen tylko dwóch parametrów: siedliska i perspektyw. Niemniej obecność gatunku była brana pod uwagę w ocenie perspektyw na stanowiskach (np. na stanowisku Biskupice 7 zaniżono ocenę ze względu na zanik gatunku). Ocena stanu populacji oceniana jest jedynie w skali regionu biogeograficznego (patrz punkt 1). W związku z oceną siedliska i perspektyw, należy uznać że stan ochrony gatunku jest niezadowolający – U1.

Uwagi końcowe

Obecnie sytuacja gatunku wydaje się w Polsce stabilna, co potwierdzają też wyniki innych badań. Niemniej jednak plany regulacji większych rzek w Polsce mogą w przyszłości poważnie ograniczyć powierzchnię siedlisk dogodnych dla żaby śmieszki.